

Zdigitalizowane święta PRL

„Bardzo ładnie prezentowały się w pochodzie uczennice Liceum Pielęgniarstwa” – zachwalały „Nowiny Jeleniogórskie”, opisując obchody święta 1 maja w 1964 r. – „W Cieplicach świetnie bawiono się w Sali Domu Zdrojowego, a w Kowarach na parkiecie przy basenie kąpielowym”.

Pierwszomajowy pochód w Jeleniej Górze oglądały tego dnia „szpalery widzów, ciągnące się po obu stronach ul. 15 grudnia”. Maszerujących robotników i młodzież najlepiej było widać z pobliskich domów. „Jak okiem sięgnąć, w oknach widać było dziesiątki twarzy spoglądających na ciągnący dołem pochód”. Niestety, nie wszyscy widzowie zachowywali się przyzwoicie – ubolewały „Nowiny Jeleniogórskie”. Niektórzy „powychodzili na ławkę przy przystanku tramwajowym, brudząc jej powierzchnię błotem. Nieładnie”¹.

Ale oficjalne święta za PRL nie były tylko okazją do paradowania i balowania. Przedstawiciele władz publicznie opowiadali o stanie państwa i gospodarki. Przemysł ogłaszał realizację specjalnych (np. „przedzjazdowych”) zobowiązań. Zwykli ludzie poświęcali swój czas i energię na realizację tzw. czynów społecznych. W dniu oficjalnego święta cały system mobilizował się, by udowodnić swoją wartość.

Dziś możemy przypomnieć sobie klimat tamtych czasów m.in. dzięki udostępnianym w internecie zdigitalizowanym zbiorom książek, czasopism i dokumentów życia społecznego z przeszłości. Taki program („Cyfrowy Dolny Śląsk”) realizują wspólnie Dolnośląska Biblioteka

Publiczna we Wrocławiu i Jeleniogórskie Centrum Edukacji i Informacji Regionalnej – Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze². To właśnie w tym zbiorze znajdziemy całe roczniki wydawanego od 1958 r. tygodnika „Nowiny Jeleniogórskie”.

Kable i wiaty w czynie społecznym

O PRL-owskim świętowaniu wiele mówią artykuły z cytowanego już numeru „Nowin...” z 1964 r. Był to szczególny rok: zbliżała się dwudziesta rocznica utworzenia PRL. W przeddzień pochodu pierwszomajowego władze zorganizowały w jeleniogórskim teatrze akademię. „Zgromadziła rekordową liczbę uczestników” – podkreślała gazeta. Przemawiali szef Prezydium Miejskiej Rady Narodowej i sekretarz KP PZPR, który wygłosił „referat o dorobku 20-lecia i zadaniach wynikających z tego na IV Zjazd”. Potem wystąpiły m.in. „młodzieżowy chór z MDK wraz z kwartetem Balbinki”. W dniu święta delegacja miejscowych władz pojechała na uroczystości pierwszomajowe do Gorlitz³. Jednak 1 maja został w tym wydaniu „Nowin...” ledwie odnotowany. Kraj żył dwudziestolecie. Na pierwszej stronie gazeta opisywała

¹ Tamże.

² Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Więcej: <http://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/collectiondescription?dirids=1>.

The screenshot shows the website interface for the Digital Library of Jelenia Góra. At the top, there's a header with the logo 'JBC Digital Library of Jelenia Góra' and a navigation menu. Below the header, there's a search bar and a 'Szukaj' button. The main content area is titled 'Collection Description : Digital Lower Silesia' and displays the number of publications in the collection as 4899. There are two columns of book listings: 'Recently added' and 'Frequently viewed'. A left sidebar contains a 'Library' menu with various categories like 'Digital Lower Silesia', 'Wrocław Digital Library', etc.

czynny społeczne realizowane z tej okazji. *Perony, boiska, drogi. Coraz więcej zobowiązań przybiera realny kształt* – głosi tytuł artykułu, w którym czytamy m.in., że wędkarze z miejscowej Celwiskozy wykonali dwie wiaty na przystankach tramwajowych i autobusowych, tym samym odwdzięczając się za „opiekę, jaką otacza ich kierownictwo kombinatu”. Podobne akcje mogli podejmować wszyscy chętni – trzeba było tylko zgłosić się do Miejskiego Ośrodka Czynów Społecznych, który mieścił się w Ratuszu i przyjmował interesantów cztery razy w tygodniu od godz. 9.00 do 11.00.

Inną tego typu specjalną instytucją był Miejski Komitet Koordynacyjny Społecznego Funduszu

Budowy Szkół (SFBS). Na szczeblu lokalnym pilotował akcję budowy tysiąca szkół na tysiąclecie państwa. W cytowanym numerze „Nowin...” informował, że udało mu się już zebrać na ten cel 12,5 mln zł w Jeleniej Górze. „W roku 1963 plan zbiórki na SFBS został u nas wykonany w 112 procentach. Dzięki temu Jelenia Góra znalazła się na trzecim miejscu w województwie” – chwaliły „Nowiny...”. Na tej samej stronie czytamy o otwarciu klubu „Relaks”, który został wyremontowany, m.in. z pomocą czynu społecznego pracowników Zakładów Energetycznych, którzy „dla uczczenia XX-lecia PRL” wymienili instalację elektryczną w budynku. W rezultacie można było tam już

JBC Digital Library of Jelenia Góra

readers on-line: 42 MAIN PAGE COLLECTIONS NEW ACCOUNT LOGIN CONTACT

Edition description

Nowiny Jeleniogórskie : magazyn ilustrowany ziemi jeleniogórskiej, R. 7, 1964, nr 30 (330)

Title:
Nowiny Jeleniogórskie : magazyn ilustrowany ziemi jeleniogórskiej, R. 7, 1964, nr 30 (330)

Subject and Keywords:
Czasopisma regionalne i lokalne ; Jelenia Góra (woj. dolnośląskie) - czasopisma ; Nowiny Jeleniogórskie (czasop. ; 1958-)

Description:
8 s. ; il. ; 37 cm

Publisher:
Wrocławskie Wydawnictwo Prasowe RSW "Prasa"

Place of publishing:
Wrocław

Contributor:
Leslewski, Andrzej, Red.

Date:
1964 ; 23-30 lipca

Resource Type:
czasopismo

Format:
image/x-djvu

Resource Identifier:
oai:jbc.jelenia-gora.pl:5187

Language:
pol

Rights Management:
Nowiny Jeleniogórskie

Location:
Archiwum Państwowe we Wrocławiu. Oddział w Jeleniej Górze

Show publication content

Export metadata
OAI-PMH RDF
RIS BIBTEX

Favourite positions
Add to Favourites
Tagging
Submit
just private

Save this address
Add to bookmarks
Bookmark

This page is maintained by Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej - Książnica Karkonoska
This page is based on framework dLibra 5.0.0

JBC Digital Library of Jelenia Góra

readers on-line: 43 MAIN PAGE COLLECTIONS NEW ACCOUNT LOGIN CONTACT

Edition description

Nowiny Jeleniogórskie : magazyn ilustrowany ziemi jeleniogórskiej, R. 7, 1964, nr 31 (331)

Title:
Nowiny Jeleniogórskie : magazyn ilustrowany ziemi jeleniogórskiej, R. 7, 1964, nr 31 (331)

Subject and Keywords:
Czasopisma regionalne i lokalne ; Jelenia Góra (woj. dolnośląskie) - czasopisma ; Nowiny Jeleniogórskie (czasop. ; 1958-)

Description:
8 s. ; il. ; 37 cm

Publisher:
Wrocławskie Wydawnictwo Prasowe RSW "Prasa"

Place of publishing:
Wrocław

Contributor:
Leslewski, Andrzej, Red.

Date:
1964 ; 31 lipca - 5 sierpnia

Resource Type:
czasopismo

Format:
image/x-djvu

Resource Identifier:
oai:jbc.jelenia-gora.pl:5188

Language:
pol

Rights Management:
Nowiny Jeleniogórskie

Location:
Archiwum Państwowe we Wrocławiu. Oddział w Jeleniej Górze

Show publication content

Export metadata
OAI-PMH RDF
RIS BIBTEX

Favourite positions
Add to Favourites
Tagging
Submit
just private

Save this address
Add to bookmarks
Bookmark

This page is maintained by Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej - Książnica Karkonoska
This page is based on framework dLibra 5.0.0

30 kwietnia zorganizować „akademię pierwszomajową dla energetyków”³.

Kwiaty z nieba na spadochroniku

W przeddzień święta 22 lipca w 1964 r. „Nowiny...” wylczyły na pierwszej stronie kolejne czyny społeczne z okazji dwudziestolecia PRL (np. pracownicy Celwiskozy wybudowali cyklodrom). Tuż obok znajdziemy relację z uroczystej akademii zorganizowanej 21 lipca. W jej trakcie wręczane były odznaczenia państwowe, „wystąpiły zespoły estradowe Oficerskiej Szkoły Radiotechnicznej z Jeleniej Góry”. Wieczorem „ulicami miasta przeszedł capstrzyk” utworzony przez wojsko i młodzież. „Pod Pomnikiem Wdzięczności przy Placu Bieruta złożono wieńce i kwiaty” – czytamy w gazecie.⁴

W tym samym numerze znalazła się też krótka relacja ze ślubu kierowniczkii miejscowego

³ Tamże, str. 2.

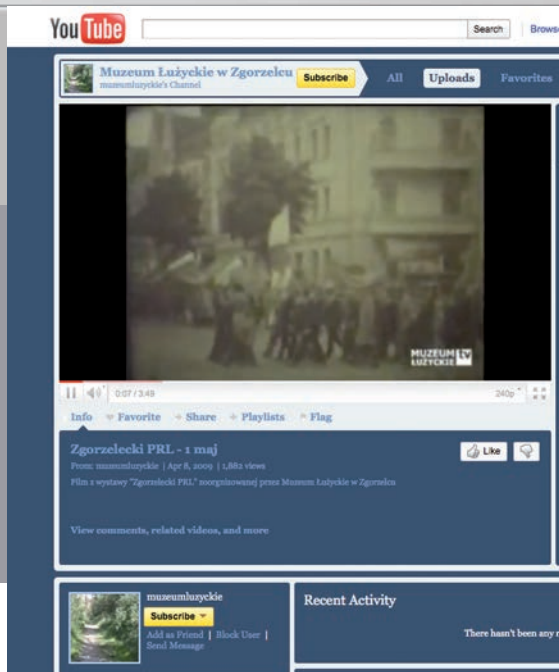
⁴ „Nowiny Jeleniogórskie”, r. 7, 1964, nr 30 (330), str. 1. Por. <http://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/docmetadata?id=5187&from=latest>.

Urzędu Stanu Cywilnego z oficerem wojska. Uroczystość przyciągnęła „olbrzymi tłum ludzi. Milicjanci ledwo mogli utrzymać porządek na jezdni” – odnotowały „Nowiny...”. Po ceremonii zaślubin młoda para wyszła przed budynek urzędu „między szpalerem kolegów pana młodego, salutujących oficerskimi kordzikami. Za chwilę u nóg panny młodej wylądował na spadochroniku piękny bukiet kwiatów zrzucony z samolotu”⁵.

W kolejnym wydaniu gazeta informowała na pierwszej stronie o orderach i awansach dla jeleniogórskich milicjantów – wszak 22 lipca 1964 r. przypadało nie tylko dwudziestolecie PRL, ale i dwudziestolecie MO⁶. W rubryce „Turystyka. Sport. Wczasy” wewnątrz numeru można przeczytać relację korespondenta „Nowin...” z obozu wczasowego w nadmorskich Międzyzdrojach. Przebywająca tam młodzież uczciła państwowe święto. „Nad naszym obozem również załopotwały

⁵ Tamże, str. 2.

⁶ „Nowiny Jeleniogórskie”, r. 7, 1964, nr 31 (331), str. 1. Por. <http://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/docmetadata?id=5188&from=latest>.

na wietrze biało-czerwone flagi. W godzinach rannych, z okazji XX-lecia PRL, w Międzyzdrojach odbyła się Spartakiada Wczasowa [...]. Nasza reprezentacja w piłce ręcznej była nie do pokonania” – chwalił się autor⁷.

Pociągami Przyjaźni do ZSRR

Dwadzieścia lat później Polska miała już za sobą epokę Gomułki, Gierka, karnawał Solidarności i stan wojenny.

W numerze datowanym na 2 maja 1984 r. temat robotniczego święta został odnotowany na str. 2 relacją ze spotkania zorganizowanego przez KW PZPR z „zasłużonymi działaczami partyjnymi i weteranami pracy”. Pierwszy sekretarz wojewódzkich władz partii „zapoznał zebranych z aktualną sytuacją społeczno-polityczną kraju i regionu, omówił rangę nowej ordynacji wyborczej będącej kolejnym etapem w procesie narodowego porozumienia”. W teatrze im. Norwida był uroczysty koncert pierwszomajowy, z udziałem przedstawicieli władz i gości z Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej. Także i tam wystąpił pierwszy sekretarz KW PZPR, który odnotował „pozytywne tendencje w rozwoju gospodarczym”,

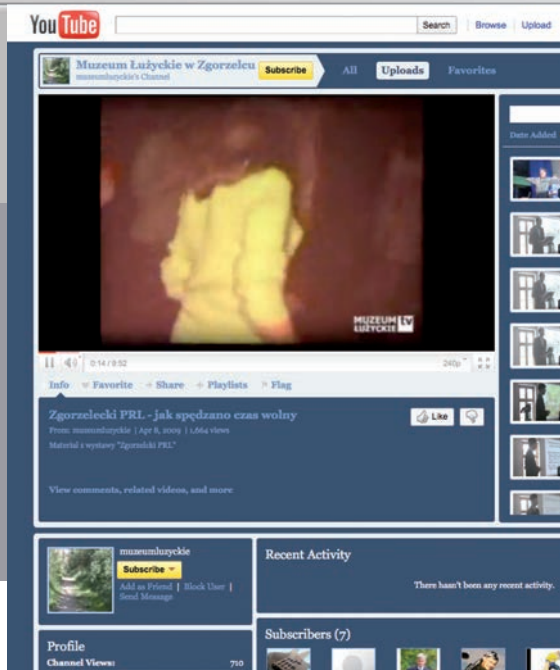
⁷ Tamże, str. 7.

a przy okazji zwrócił uwagę na „dokuczliwość życia codziennego”.

Ciekawe, że obok tego tekstu o uroczystościach pierwszomajowych jest też obszerna zapowiedź obchodów 3 maja i 9 maja. Pierwsza z tych dat była wówczas traktowana nie tylko jako rocznica uchwalenia pierwszej konstytucji, ale i jako święto Stronnictwa Demokratycznego. Dlatego w programie obchodów znalazła się m.in. wystawa „Stronnictwo Demokratyczne w 40-leciu PRL” w Muzeum Osadnictwa Wojskowego w Lubaniu oraz odsłonięcie pomnika prof. Stanisława Kulczyńskiego („działacza społecznego, byłego przewodniczącego CK SD, współzałożyciela wrocławskiego uniwersytetu i politechniki”) w Jeleniej Górze.⁸

Świętowało Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, które właśnie obchodziło czterdziestolecie działalności. Planowana była m.in. Sztafeta Pamięci Narodowej. TPPR współorganizowało ją z ZSMP. „Młodzież dotrze do wszystkich pomników, cmentarzy i mogił bohaterów ostatniej wojny, otoczy je opieką i będzie pielęgnować, zapewniając tym miejscom swój patronat” – zapowiadały

⁸ Tamże.

„Nowiny...”. Kolejny punkt programu obchodów to „finał konkursu recytatorskiego prozy i poezji radzieckiej” w Zgorzelcu. W planach był także wyjazd 29 działaczy Pociągami Przyjaźni do Kijowa, Homla i Mińska oraz występy „zespółów artystycznych Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej”.

Uważna lektura „Nowin Jeleniogórskich” z tamtych dni przypomina jednak ponury nastrój połowy lat 80., który najwyraźniej udzielił się także mainstreamowym mediom.

U dołu str. 2 cytowanego numeru – a więc dokładnie pod relacją z pierwszomajowych akademii i zapowiedziami obchodów 3 maja i rocznicy TPPR – znajdziemy krótką notatkę zaczynającą się od następującej informacji: „SZANOWNI CZYTELNICZY. Niedostatek papieru sprawił, że – podobnie jak inne pisma – zmuszeni jesteśmy do jego oszczędności”. Zresztą całe to wydanie „Nowin...” czyta się jak kronikę czasów kryzysu. „Szkoła stoi w smutnym pejzażu...” – rozpoczyna się główny tekst na pierwszej stronie. „Związki zawodowe nie pomagają w sposób należyty pracownikom” – czytamy w komentarzu redaktora naczelnego, również na pierwszej stronie. Wieś

jest biedna, margines społeczny różnie, kompleks sportowo-rekreacyjny w Cieplicach jest martwy, a pracownicy jednego z zakładów w Zgorzelcu dostają wypłaty z opóźnieniem, pod koniec tygodnia, a nie na jego początku, żeby nie upijali się w dni robocze – dowiadujemy się z kolejnych, przeważnie dużych objętościowo artykułów w numerze⁹.

Dzień Piegowatych, Święto Kwiatów, turniej miast

Atmosferę PRL-owskich świąt oddają zdjęcia i materiały filmowe dostępne w Internecie. W YouTube znajdziemy migawki z pochodu pierwszomajowego w Wałbrzychu w latach 70. Widać m.in. paradujących górników z kopalni „Thorez”. W materiale nakręconym w pierwszych dniach maja 1988 r. w Lubinie nie zobaczymy pochodu, ale są za to ulice udekorowane flagami (biało-czerwonymi i czerwonymi)¹⁰.

Ciekawe zbiory wideo zostały opublikowane w profilu Muzeum Łużyckiego w Zgorzelcu w You-

⁹ Tamże, str. 1-9.

¹⁰ Cz. 1: http://www.youtube.com/watch?v=sLfo5Cz_Erc. Cz. 2: <http://www.youtube.com/watch?v=5FotbAHRklw&feature=related>.

Tube. Obejrzymy tu pochód pierwszomajowy¹¹, relację o sposobach spędzania czasu wolnego w PRL (m.in. bal z okazji Dnia Budowlańca oraz wyścig gokartów zorganizowany 22 lipca)¹², a nawet przemarsz w Dniu Piegowatych z lat 60., który ma wyraźnie happeningową atmosferę.

Specyficznym rodzajem święta były turnieje miast, transmitowane przez telewizję. W YouTube można obejrzeć rywalizację Dzierżoniowa z Chojnicami w 1986 r. oraz Zgorzelca z Górlitz w 1971 r. (wideo zamieszczone przez Muzeum Łużyckie).¹³ Specjalnością Wrocławia było Święto Kwiatów. Jego elementem była parada, która szła przez centrum miasta – widać ją np. na zdjęciu zamieszczonym na znanej stronie „hydraulowej” stowarzyszenia Wratislaviae Amici.

Za ciekawy dokument z epoki można uznać paradę zainscenizowaną w 1963 r. na rynku w Łądku Zdroju na potrzeby filmu fabularnego *Dwa zebra Adama*. Dziś ta sekwencja jest w YouTube¹⁴. Okazją do fety było nawet takie wydarzenie jak „II Spływ Żeglarski Wodami Polski do granicy

pokoju” w 1956 r., którego trasa wiodła Odrą z Głiwic do Szczecina. Relację znajdziemy – a jakże – w YouTube.¹⁵

Ziemie zachodnie świętowały w maju kolejne rocznice „powrotu do Macierzy”. Pamiątką po obchodach czterdziestolecia tego wydarzenia jest tekst przemówienia gen. Wojciecha Jaruzelskiego wygłoszonego we Wrocławiu 14 maja 1985 r. Pierwotnie opublikowane w zbiorze jego przemówień, jest dziś jednym z materiałów na stronie poświęconej generałowi. Wypowiedź przywódcy PRL jest dobrym wprowadzeniem do polityki historycznej i geopolitycznych koncepcji ówczesnego reżimu. „Imperializm niemiecki zawsze, przez całą swą historię, wyrządzał nam krzywdy bezmierne. Był i pozostaje nieprzejednanym wrogiem Polski” – grzmiał generał. I dodawał, że dzięki sojuszowi z „Krajem Rad” udało się zepchnąć „Drang nach Osten” za Łabę. „W tysiącletniej historii naszego państwa był to sukces bezprzykładny, porównywalny tylko z Grunwaldem, pomnożony wszakże o tę przezorność, której z początkiem XV wieku w Polsce zabrakło: o rozumne wykorzystanie i mocne ubezpieczenie owoców zwycięstwa” – mówił Jaruzelski.

¹¹ <http://www.youtube.com/user/muzeumluzyckie#p/u/16/2vhl1doEjZk>.

¹² <http://www.youtube.com/user/muzeumluzyckie#p/u/15/Yzz-vK252ZA8>.

¹³ <http://www.muzeum.zgorzelec.eu/cms/index.php/2009/04/28/zgorzelecki-prl-turniej-miast/>.

¹⁴ http://www.youtube.com/watch?v=_a9rMvLLyos.

¹⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=xoo14qobIDw>.